POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14 335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 104 • Maribor, četrtek, dne 12 septembra 1940 • Leto XV

Kaj zahteva doba krize

V politiki in gospodarstvu imamo danes krizo, kakršnih malo pomni zgodovina. Kriza ni le politična, ampak tudi socialna. Kriza je torej splošna.

Mi sicer še nismo v najhujši krizi, bojimo se pa, da nas bo vsaj socialna kriza težko zadela.

Taka strašna kriza ni le stvar tega ali onega režima, ampak stvar vsega naroda.

Bojimo se težav s prehrano. Bojimo se draginje. Bojimo se, da smo zamudili že preveč časa, da bi bili napravili protiukrepe, ki so v tem oziru mogoči. Verižništvo se vrši ob najrazličnejših pretvezah. Maksimalne cene niso v skladu s preskrbovalnimi možnostmi. [illegible] Tako prihajamo v zmešnjavo, ki jo izrabljajo oni, ki imajo blago in denar.

[illegible] resne in nagle ukrepe potrebujemo. Politična svoboda ni zakrivila ničesar, zato tudi nje omejevanje ne more nič koristiti, pač pa škodovati, ker se [illegible] brez so[illegible]

Politične reforme in socialna preskrba, kar je danes najvažnejše, se mora vršiti in izvršiti na najširših temeljih naroda in njegovih konstruktivnih sil. Pristranost in vplivi tajnih sil pa morejo biti le v zlo potrebam države in državljanov.

Vso našo reformno politiko je treba postaviti na zdrave temelje svobode in demokracije. Tudi nujne ukrepe, ki so danes potrebni, mora sankcionirati želja in volja naroda. To tembolj, ker smo prepričani, da narod želi sebi in državi le dobro.

O tem ne dvomimo!

Mnenja in predlogi za zakonodajo

Tudi današnja dobro urejevana država mora z vso vestnostjo paziti na to, da vodi svoje posle smotreno, pravično in v splošnem interesu, to je, s socialnopolitičnega stališča. Poslovanje državnih uprav je odvisno od dobre volje in od stvarne zakonodaje, ki odgovarja glavnemu namenu socialne edinice, ki jo predstavlja država.

[illegible] Vsi načrti zakonov in naredb bi morali biti dobro preštudirani in pretehtani in načelno precizno izdelani z ozirom na potrebe in svobodo državljanov.

Nekako iz srca nam je napisal »Hrvatski dnevnik« o teh stvareh.

Govoril je o nameravanih reformah ter poudaril, da je treba pričeti razpravljati o reformah z narodom. Hiša se ne zida nikdar od zgoraj. Reforme morajo biti, kakor so potrebne, odrejene s sodelovanjem naroda in zato na Hrvaškem ne bi mogli odobravati dobre ali slabe reforme, dokler narodovi zastopniki, ki bodo izvoljeni za hrvaški sabor, ne bodo imeli prilike, da povedo svoje mnenje in svoje izkušnje, ki so pri tako važnih stvareh eminentne važnosti. — Zakaj reforme bodo šele tedaj koristne, če bodo prilagodene razmeram in duhu naroda.

Zavedati se je tudi treba, **da važne reforme posegajo globoko v praktično življenje in v duhovno razpoloženje.** — Te stvari pa mora vsaka zakonodaja vpoštevati. Zaradi tega je nemogoče in nezdravo za razvoj, če se vrše tehtne reforme zgolj na birokratičen način. — Taka zakonodaja ne more odgovarjati praktičnim potrebam, je nepopolna duhovno, ker je namenjena le administraciji.

Da preprečimo te nevarne napake, zmote in neuspešne eksperimente, se moramo **vrniti nazaj k demokraciji.**

Nemci napovedujejo splošni napad na Anglijo

Nemci so pričeli svoje velike napade na London pretekli teden in z njimi nadaljujejo. Napade vodi maršal Göring, ki je izjavil v radiu, da so ti napadi samo odgovor na napade angleških letal na Nemčijo in nekakšno izvajanje [illegible] napovedi, da bo za vsakih 1000 angleških bomb padlo na angleška mesta stotisoč nemških bomb, dokler ne bodo angleška mesta zbrisana z zemljevida.

Med tem pa so nemški listi pričeli pisati, da gre za splošni napad na Anglijo in da so napadi na London uvod v ta napad.

Tudi Angleži trdijo, da pomenijo ti napadi pričetek nemške ofenzive proti Angliji, zato bombardirajo angleška letala predvsem pristanišča, v katerih bi se utegnila vkrcati nemška suhozemna armada za svoj pohod na Angleško.

Nemška poročila pravijo, da so napadi pričeli v noči od 6. na 7. september in da je bilo še tisto noč vrženih na London in predmestja milijon kilogramov bomb vseh kalibrov. Opustošenje, ki so ga povzročile nemške bombe na londonski industriji, v pristanišču ob reki Temzi in drugih napravah, kot plinarnah, elektrarnah itd. je po nemških ugotovitvah strašno.

Nemci javljajo, da je bilo dne 9. septembra zbitih 44 angleških in 21 nemških letal. Nemci so napadali ves dan s 300 letali.

Angleži sami priznavajo, da je škoda na raznih objektih velika, da pa so pretežno do 90 odstotkov prizadete hiše civilnega prebivalstva.

Angleška letala enako silovito napadajo nemška oporišča

(Reuter). Angleška letala so v noči od ponedeljka na torek, dne 10. septembra napadla Berlin. Napad je bil namenjen plinarni in so letalci ugotovili velikanske eksplozije in požare.

Nadalje je bil izpostavljen dolgotrajnim bombnim napadom Hamburg, potem Bremen in mornariško oporišče Wilhelmshafen, kjer je bil zadet nek iskalec min, ki je eksplodiral.

Pri Essenu je bila bombardirana železnica in napadene so bile tudi še železniške naprave pri Osnabrücku in Hannovru, težko pa je bil prizadet kolodvor v Bruselju. Od oporišč v Franciji so Angleži bombardirali mornariške naprave v Boulogne sur Mer in metali bombe na nemške pehotne in topniške edinice v Calaisu. Vzdolž pomorske obale v Kanalu so vrgla angleška letala okrog 9000 ton bomb in v Calaisu zadela mornariški arzenal. V Boulogne sur Mer so izbruhnili požari, ki so bili največji odkar se vrše bombni napadi na to nemško postojanko.

Od 1. do 7. septembra so Angleži napadli 20 letališč v Nemčiji, 12 v Franciji, 12 v Holandiji in 2 v Belgiji. Razen tega so bombardirali 23 krat železniške zveze, 17 krat pristaniške naprave, 5 krat kanale, 6 krat letalske tovarne, 15 krat rafinerije olja, 6 krat elektrarne, 6 krat artiljerijska oporišča, 4 krat ladje in 12 krat druge tovarne. 4 krat tudi italijanske tovarne. Mnogo napadenih objektov je bilo porušenih in je škoda znatna.

Angleži so pri napadih uporabljali nove tipe zažigalnih bomb, o katerih pravijo Nemci sami, da so prizadejale večjo škodo kot dosedanje in je nemški radio celo razglasil, da so te bombe strupene, kar pa se je izkazalo kot neresnično.

Nemški napadi v noči na sredo

(Reuter). Nemci so izvršili tudi v noči od 10. na 11. september hude napade na London, vendar podrobnejših podatkov še ni.

V torek, dne 10. t. m. je bilo čez dan le malo napadov in je bilo nad Anglijo sestreljeno samo eno nemško letalo.

V ponedeljek je bilo sestreljenih 52 nemških letal in 13 angleških lovskih letal.

Nemci so metali bombe na London tudi v pretekli noči brez načrta in je bilo porušenih več hiš v sredini mesta. Zadeta je bila tudi neka sirotišnica. Od nedelje na ponedeljek je bilo v Londonu ubitih 262 civilistov in 1400 ranjenih.

Angleži bombardirali Berlin

DNB poroča, da so angleška letala v noči od torka na sredo, dne 11. septembra napadla Berlin. Letela so nad središčem mesta ter najprvo vrgla rakete.

Nato so pričele padati bombe in sicer na Pariserplatz, Brandenburgertor, bivši državni zbor, Akademijo umetnosti in hišo inženjerjev.

Nad nekim okrajem so bombe padle na oskrbnišnico in šolo. Nastali so požari in mnogo ljudi je brez strehe.

Bombe, ki so bile vržene nad spomenikom zmage, so padle v živalski vrt. [illegible]

Kaj vse namerava novi režim v Romuniji

Preiskava o premoženju ministrov.

General Antonescu, ki je sedaj dejanski diktator v Romuniji, je objavil več uredb z zakonsko močjo, čijih namen je pomesti z režimom kralja Carola II. po vseh kotih države. To je razumljivo, ker hoče novi režim nadomestiti starega.

Iz objavljenih uredb je mogoče posneti prav zanimive stvari: Premoženje bivšega kralja Carola II. je zaplenjeno, [illegible] Vlada je razpustila kraljevo stranko in mladinsko organizacijo, ki jo bo nadomestila »Železna garda«. Kajti zakon o društvih prepoveduje vsa društva, razen onih, ki bodo dovoljena. — Nadalje hoče režim preiskati premoženjske razmere vseh bivših ministrov in politikov za deset nazaj. Zlasti tudi uporabo tajnih fondov. [illegible] Nadalje hoče raziskati novi režim tudi finančne vire lista kraljeve stranke (ki je bila po fašističnem zgledu edina stranka v Romuniji). [illegible]

Novi režim se je odločil tudi šteditі. Ukinil je veleposlaništva, kajti Romunija je iz velike države postala majhna in odvisna država.

Ministri [illegible]

Posebni vlaki in salonski vozovi, pa tudi dvorni vlaki bodo reducirani. Te odredbe bodo ljudstvu všeč. [illegible] je razpustil vse sekte, ki so stale v boju s cerkvami in niso bile na službo nobenemu režimu. Kdor je pripadnik sekt, bo odslej veljal za človeka brez veroizpovedi.

[illegible]

Dasi vodja »Železne garde« Sima Hore ni na vladi in nima nobene javne funkcije, pa je že vendarle upravičen dajati izjave o tako važnem vprašanju, kot je vprašanje zunanje politike. — Rekel je: »Sedanji režim je prehoden. Sledil mu bo režim, ki bo stoodstotno v rokah »Železne garde«. Nacionalna misel bo temelj obnovitvenega dela. — Popolna naslonitev na os Rim-Berlin pa pomeni dejstvo, da se sedaj Nemčija in Italija nahajata na ustju Donave in Črnega morja (tako sta tudi na tem področju postali sosedi SSSR).

[illegible]

20 milijonov funtov sterlingov se nahaja v od Nemcev zasedenih ozemljih. Da bi ta denar ne prišel Nemcem v roke, ki rabijo devize in valute, je angleška vlada razvrednotila vse funte, ki se nahajajo v inozemstvu. (1 funt = 150 din).

Še 14 milijonov prebivalcev bo štela okrnjena Romunija, dočim jih je doslej imela 20 milijonov.

Vendar pogajanja zaradi Dardanel

Švicarski listi (»N. Z. Z.«) javljajo iz Londona, da se vrše med Turčijo in Rusijo pogajanja glede Dardanel. Sporazum naj bi dovoljeval v gotovih primerih ruskim vojnim ladjam prehod skozi Dardanele. Rusija bi pa v tem primeru jamčila Turčiji nedotakljivost proti vsakdanjemu napadalcu.

Seja vodstva Samostojne demokratske stranke

Izvršni odbor SDS je imel te dni sejo v Beogradu. Razpravljali so o notranji in zunanji politiki. Zlasti pa se je razpravljalo o resoluciji, kjer je rečeno, da SDS v Vojvodini priznava sporazum z dne 26. avgusta 1939. Odobrila je sodelovanje v vladi sporazuma pričakujoč, da bo ta sporazum popolnoma izključil monopol oblasti ene stranke. To pričakovanje ni bilo uresničeno. SDS zahteva od predsedništva KDK, da se brez odlaganja uredijo prilike v Vojvodini ob polnem sodelovaniu SDS. V današnjih prilikah bi se morala izvesti koncentracija vseh konstruktivnih sil. V primeru, če bi zahteve SDS ne bile sprejete, bo stranka izvajala vse politične posledice. Odbor je razpravljal tudi o gospodarskih in hrvaških razmerah.

Seji je predsedoval predsednik Vilder.

Najnižja mezda 4 dinarje na uro

in velja počenši od 25. septembra t. l. dalje.

Vlada je spremenila uredbo o minimalnih mezdah in sklepanju kolektivnih pogodb. Minimalna mezda se poviša od 2 na 4 dinarje na uro. Banom je prepuščeno, da znižajo to mezdo za 10 odstotkov, ali pa jo povišajo do 50 odstotkov. Za kvalificirano delavstvo lahko določijo tudi višje mezde, kot pa je najnižja mezda po uredbi. Nova najnižja mezda velja počenši od 15tega dne po objavi uredbe, torej najbrž od 25. septembra t. l. dalje.

Spričo ogromne podražitve vseh življenjskih potrebščin za najmanj 40 do 50 odst. je samo ob sebi umljivo, da je bilo treba povišati najnižjo mezdo, ki je bila določena l. 1937., torej še v normalnih razmerah. Za koliko se je med tem podražil samo kruh, potem meso itd.! Vemo pa, da minimalna mezda iz l. 1937. niti tedaj ni predstavljala minimum za življenje potrebnega zaslužka.

Povišanje najnižje mezde na din 4 je bil nujno potreben ukrep.

Pričakujemo pa, da se bo g. ban dravske banovine poslužil pooblastila, ki ga mu daje okvirna uredba in da bo **povišal minimalno mezdo za 50 odstotkov, t. j. na din 6. Kajti življenjske prilike v naši banovini, ki je pasivna pokrajina, so gotovo najtežje izmed vseh ostalih banovin.**

Koliko bi morala zaslužiti delavska družina za življenje?

Artur Grado Benko, ki izdaja »Indeks«, je izračunal, da je bilo potrebno samcu za vzdrževanje v avgustu l. 1939. din 694.76, avgusta meseca l. 1940. pa din 927.83.

Delavska družina (4 člani) pa je potrebovala v avgustu 1939 najmanj din 1.775.31, v avgustu 1940 pa din 2.419.62.

Po skrbni oceni statističarja so se torej zvišali izdatki za življenjske potrebščine štiričlanske družine v enem letu za 100 odstotkov.

Sedaj pa recite, koliko je štiričlanskih družin, katerih rednik zasluži din 2.419 mesečno?

Deflacija in inflacija

Gospodarske čarovnije dr. Bičanića.

Deflacija pomeni vzdržati valuto denarja na višini in s štednjo pridobiti potrebni kapital za gospodarstvo. Inflacija pa je nasprotno; vrednost denarja naj pada in natisne naj se papirnati denar, ki izgublja zaradi množine na vrednosti.

V obeh primerih so žrtev delovni ljudje. V prvem, ker ni obratnega kapitala, v drugem, ker še tisti zaslužki, ki jih imajo, izgube na vrednosti in se blago draži.

Tudi Narodna banka se zavzema za deflacijo, torej za ohranitev dinarjeve valute. Prečanski kapitalisti so pa za inflacijo, to je, tiska naj se papirnati denar.

Znani hrvaški gospodarstvenik dr. Bičanić utemeljuje inflacijo tako-le: Srbski kapitalisti imajo denar, prečanski so pa naložili denar v tovarnah in gospodarskih podjetjih, pa imajo kljub temu še mnogo dolgov. Če se izvede inflacija, bodo lahko plačali svoje dolgove z natisnjenim denarjem, čeprav je dejansko manj vreden. Tudi izvoz blaga bo lažji, če bo naša valuta nižja.

Dr. Bičanić, ki je pisal take slavospeve o ruskem gospodarstvu, pa prav nič ne vodi računa o konzumentih, o delavskih mezdah, [illegible]

Doma in po svetu

Gotovi ljudje v teh časih se obnašajo tako, kot da so samo oni poklicani in da samo oni vse znajo, drugi pa da so sami tepci. Tako delajo tudi kvartopirci, ki goljufajo. Ako govoriš z njimi, se ti predstavljajo kot najbolji poznavalci kart, vsi drugi ne znajo nič. Samo v karte si ne puste gledati, ker vedo, da bi potem ljudje kmalu prišli na to, da igrajo z napačnimi kartami.

Minister Pantić o enotni mladinski organizaciji. Minister za telesno vzgojo Pantić, ki je bil dolgo časa konzul v Düsseldorfu, je bil sedaj 14 dni na obisku v Nemčiji. Tamkaj je imel razgovore z voditeljem nemške mladinske organizacije »Hitler-Jugend«, Baldur Schirachom. Po svoji vrnitvi je izjavil minister časnikarjem v Beogradu, da se bodo Cvetković, dr. Maček in dr. Korošec sporazumeli med seboj, da tudi pri nas izberejo način, kako organizirati vso našo mladino v organizaciji, ki bo zares nacionalna. S pospešeno brzino se pripravljajo tudi mnoge druge gospodarske in socialne reforme in bo »javnost že v nekaj dneh slišala o uspehih tega načrtnega dela«, je rekel g. minister.

Sokolska župa v Šibeniku je bila razpuščena, ker so člani te župe večkrat prekoračili delokrog društva. Nekateri izmed predstavnikov so zagrešili dejanja, ki bi utegnila škodovati ne samo Hrvatski, ampak vsej Jugoslaviji in ogrožati red in mir. Člani te župe so prepevali pesmi protivne sokolski miselnosti, poskušali so izzvati nemire in hujskali so ljudstvo k demonstracijam. Enega izmed prvakov so celo zaprli.

[illegible] Finance banovine Hrvatske niso zadovoljive. Hrvati so mnenja, da jim bo morala država odstopiti še kaj davščin in pa dodeliti Hrvatski še nekaj bogatih pokrajin, ker sicer ne bo mogoče uravnovesiti banovinskega gospodarstva. — Svoj čas so se na Hrvatskem vsi pritoževali radi velikih davkov, ki jih je pobirala država. Ko so sedaj dobili finančno upravo v svoje roke, so bili mnogi mnenja, da je treba davčna bremena znižati. Ker pa banovina davkov ni znižala, so pričeli nekateri iskati sredstva in pota, da si jih znižajo sami. Tako bi morala banovina Hrvatska dobiti letno na trošarini na vino in žganje 130 milijonov dinarjev, dobila pa je komaj polovico tega. Toda dohodek te davščine se ni znižal radi tega, ker bi mogoče Hrvati manj pili odkar so samostojni, ampak ker se kmetom in gostilničarjem zdi trošarina previsoka, ali pa sploh odveč in je zato ali sploh ne plačajo, ali pa gotove količine vina in žganja prikrijejo finančnim organom.

Zastoj v industriji bo imel neljube posledice za državno blagajno. Kajti čim nižji je promet, tem manjši bo dohodek od prometnega, luksuznega in družbenega davka. Kako bo država krila ta izpadek na davkih?

Tudi uvoz riža monopol Prizada. Uvoz riža je bil izročen Prizadu, ki se pogaja za dobavo riža z italijanskimi dobivatelji.

Mehika ostane nevtralna, tako je izjavil predsednik republike Cardenas ob priliki otvoritve novega zasedanja mehiškega kongresa.

*

Zasebna nemška gimnazija in zasebno nemško učiteljišče v Novem Vrbasu je dovolil [illegible]

Koruza se je pocenila od din 400 na din 370. Toda kri [illegible]

650 šol in 800 učiteljev primanjkuje v banovini Hrvatski, kljub temu pa se v Zagrebu boje, da bi utegnilo biti z leti preveč učiteljev, zato so te dni objavili uredbo, s katero se omejuje število učiteljiščnikov na učiteljiščih v banovini Hrvatski.

Konzum piva se zopet dviga. Pivovarne so letos zabeležile znaten porast konzuma piva. Nekaj let sem je konzum piva silno nazadoval, sedaj pa se menda zopet dviga na škodo konzuma vina, ki postaja vedno bolj drago. — V Beogradu pa so med tem podražili pivo za en dinar pri litru in najbrž Slovenija ne bo dolgo čakala na enako podražitev. Ker pa je v Sloveniji konkurenca, pač čaka eden na drugega, kdo bo povišal ceno prvi. Kdor ima dovolj rezerv od poprej, bo lahko dalj časa čakal, drugemu na kljub, četudi sebi v škodo.

Cene krompirju v Zagrebu. Banska uprava je določila ceno 1.50 din za domači krompir, za krompir iz Slovenije (štajerski) pa din 2 za kilogram.

12 vagonov masti so zaplenili v Zemunu znanemu veletrgovcu Predoviću.

Kako je s prehrano v Zagrebu? V Zagrebu so dne 7. t. m. našli 30 vagonov moke po raznih skladiščih. Banovina je v rednih prilikah potrebovala 8000 vagonov sladkorja, letos ga je dobila 10.000 vagonov, a sedaj ga je treba še 5000 vagonov. [illegible]

Organizacija preskrbe drv za Zagreb. Zagreb je precej veliko mesto in porabi za kurjavo na leto okoli 20.000 vagonov drv. To količino drv privažajo v Zagreb razni prodajalci. V letnem času (od maja do oktobra) porabi Zagreb 4000 vagonov drv. Na ostali zimski čas odpada torej okoli 15.000 vagonov. Do sedaj so Zagrebčani nabavili sigurno okoli 5000 vagonov za zimo. Primanjkljaj znaša še okoli 10.000 vagonov. Zagrebška občina je pridobila tri velike lesne industrije, da dobavijo Zagrebu 5000 vagonov drv za to zimo. Ostalih 5000 vagonov drv za Zagreb pa bo preskrbelo ravnateljstvo banovinskih gozdov, občine in drugi neindustrijski dobavitelji. Če bo uvedena organizacija vršila svojo nalogo, potem Zagrebu drv ne bo manjkalo. Z organizacijo dobave drv so pa v tesni zvezi tudi cene, ki morajo biti vsekakor prednostne in pametne, če hočejo imeti socialen pomen.

2500 vagonov sliv je lansko leto šlo v nič, pravijo poznavalci naših razmer. Vsled vojne je zastal izvoz, domači trg pa tako obilne letine ni mogel pospraviti sam. Kmetje so hoteli iz sliv kuhati žganje, pa niso imeli posode, da bi jih namakali. Po nasvetu raznih strokovnjakov, so kopali jame v zemljo, jih obložili z ilovico ter nato napolnili s slivami. Ko pa so potem te jame odkrili, misleč, da so slive lepo zavrele, so našli v njih samo lupine in peške, vse ostalo je bilo zlezlo v zemljo, ker je slovnata obloga popustila.

260 vagonov tobaka znaša letošnji pridelek v Dalmaciji. Ta tobak je zrasel na 70 milijonih steblih.

49.4 milijona kilovatnih ur električne struje je porabilo mesto Zagreb l. 1939.

[illegible] Siromašna delavka Sedlingerjeva iz Stare Palanke je rodila trojčke, ki so sedaj stari dve leti. Ime jim je Peter, Tomislav in Andrej. — Otroci so bili nekaj časa v nekem zavetišču, sedaj so pri materi, ki je zbolela na pljučih, oče je pri vojakih in je bil poprej ves čas brez dela. Mati prosi pomoči za se in svoje otroke.

Kako le bo ta ladja prišla v Kanado? Iz Dubrovnika poročajo, da je naša trgovska ladja »Dubrovka« krenila v rusko črnomorsko pristanišče Poti, kjer bo natovorila mineralna olja za v Kanado. [illegible]

Divjačina in človek. Te dni so prinesli hrvatski listi vest, da so lovci na Hrvatskem sklenili prepovedati odstrel srn, zajce smejo streljati lovci le na skupnih lovih in sme vsak lovec ustreliti tedensko samo po enega zajca in največ tri fazane v vsem lovopustu. — [illegible]

Prekinjene oddaje radijskih postaj. Po 22. uri ne bodo več oddajale radijske postaje v Švici, Italiji in na Madžarskem. [illegible]

5500 otokov je raztresenih okrog Anglije.

Izsuševanje močvirij. O tem problemu se pri nas mnogo piše. Ako bi se tudi toliko napravilo, kot se piše, bi najbrž že ne bilo nobenega močvirja več. V revni Hercegovini bi se moralo izsušiti 22.000 ha močvirja in bi se potem na tem zemljišču lahko pridelalo 4000 do 5000 vagonov žita. Za izsuševanje močvirja pri Imotskem, ki meri 7300 ha, bi bilo treba 20 milijonov dinarjev. Pred dvemi leti so pričeli z deli, za katere se je izdalo preko en milijon dinarjev. Potem so dela obstala. To kar je zgrajeno samo na pol, se pozneje samo poruši in treba je začeti znova. Izsuševanje tega močvirja bi bilo drago, toda žetev okrog 900 vagonov žita na tako pridobljenem ozemlju bi vrgla v enem letu okrog 18 do 22 milijonov dinarjev.

Radi madžarizacije nemških imen na Madžarskem sta se spoprijela »Völkischer Beobachter« in »Pester Lloyd« v Budimpešti. [illegible]

Madžarska ne bo več kupovala lesa, ali pa vsaj ne v toliki meri kot doslej, ker je s priključitvijo severnega dela Transsilvanije dobila novih 1.5 milijona hektarjev gozda in ga ima sedaj 3.2 milijona hektarjev. Doslej smo na Madžarsko prodali letno za 110 milijonov dinarjev lesa. Odslej pa bo Madžarska najbrž celo naša konkurenca na italijanskem trgu, kamor bo prodajala bukov les.

Požar gledališča v Italiji. V gledališču Politeama v Chiervi pri Turinu je te dni izbruhnil požar, ki je v kratkem času spremenil poslopje v prah in pepel. Poleg odra so zgoreli tudi vsi sedeži, garderoba in godbeni instrumenti v orkestru. Požar je nastal par ur po končani predstavi in je zajel tudi skladišče drv v bližini, kjer je zgorelo okrog 5 ton drv.

Italijanska vlada je prepovedala vsako zbiranje prostovoljnih prispevkov, ki niso po zakonu izrecno dopuščeni. Za prestopke so predvideni kazni najmanj eno leto zapora ozir. 10.000 lir globe.

Škof Heintz zapustil Metz. Škof v Metzu, Heintz, je na ukaz nemških oblasti zapustil svojo škofovsko prestolico.

Preostanki porušenega mosta v Amsterdamu, ki so jih odstranjevali, so pokopali pod seboj okrog 40 delavcev. 7 delavcev je bilo mrtvih. [illegible]

Slavnemu ruskemu skladatelju Čajkovskemu bodo postavili v Moskvi spomenik. Spomenik bo stal na trgu pred državnim konservatorijem.

Zane Grey: 150

Mož iz gozda

Las Vegas je slonel s hrbtom ob točilni mizi. Čez nekaj časa je vtaknil samokres v tôk in je segel po steklenici. Pil je, a svoj pronicljivi pogled je imel uprt v vrata. Nihče ni vstopil, nihče ni šel ven. Igra in alkohol nista hotela nuditi pravega užitka. Bil je neprijeten prizor — ta zakajeni, podolgovati, smrdljivi prostor, z medlimi, rumenimi svetilkami in temnimi, hudobnimi obrazi, s preplašenim Turnerjem, ki je s drsajočimi koraki bojazljivo tekal sem in tja, z mrtvim Mulweyjem, ki je s strašnimi, ostekleneli mi očmi strmel v strop, z Mehikancem, ki se je vedno bolj krčevito zdrzal, dokler se ni na konec močno stresel in potem obležal čisto mirno in z mrkim, pijočim in oprezujočim cowboyjem, ki je z vsakim kozarcem postajal bolj divji in razpaljen in je prisluškoval korakom, ki niso hoteli priti.

Čas je potekal in kar se je medtem spremenilo, se je omejevalo le na cowboyja. Pitje je nanj vplivalo, a upijanil še ni.

Zdelo se je, da je alkohol, ki ga je popil, sproti uničeval nek naraščajoči ogenj, ki je gorel v njem. Bil je netivo njegovi strasti. Las Vegas je postajal vedno bolj čemeren, mračen in vase zaprt, oči in obraz mu je postajal vedno bolj temno rdeč, vedno bolj nemirno in oprezujoče se je sločila njegova postava. Ko je končno postalo že tako pozno, da ni bilo več pričakovati Beasleyjevega prihoda, je Las Vegas malomarno zapustil krčmo.

Vse luči v vasi so že ugasnile. Utrujeni konji so stali v temi s povešanimi glavami. Las Vegas je poiskal svojega konja, ga odvezal in odvedel po cesti, potem je krenil z njim preko nekega travnika ven na polje, kjer je mračno in v svetlobi zvezd komaj zaznavno stala neka lesena pojata. Šlo je že proti jutru. Razsedlal je konja in ga izpustil, potem pa je vstopil v pojato. Bilo je videti, da mu je prostor dobro znan, kajti hitro je našel lestvo in je splezal po nji na podstrešni oder, kjer se je zaril v seno

Počival je, a spal ni. Ko se je začelo daniti, je zlezel doli, šel ven po svojega konja in ga je privedel v pojato. Vzhajajoče solnce je pozdravilo Las Vegasa, ki je s počasnimi koraki meril kratki prostor notranjosti. Zdaj pa zdaj je oprezoval skozi široke špranje med deskami, kaj se godi na prostem. Tekom naslednjih ur je opazoval posamezne jezdece, vozove in pastirje, ki so po bližnji poti hodili mimo proti vasi.

Ko je prišel čas zajtrka, je Las Vegas svojega konja spet osedlal in je odjezdil v isto smer, od katere je ponoči prišel. Pri Turnerju je zahteval jedi in whiskija. Potem pa je bil kakor prisluškujoč in oprezujoč stroj. Kako uro je vlival vàse precej izdatno; potem pa je nehal. Videti je bil pijan, vendar je bila ta pijanost čisto druge vrste, kakor jo navadno opažamo pri pijanih. Bil je divji, krut in mrk, skratka — — človek, ki se mu najraje izognemo. Turner mu je stregel z očitnim strahom.

Končno se je Las Vegas znašal v takem stanju, da se ni mogel več obvladati. Ni mogel več mirno stati, niti sedeti. Zapustil je lokal, šel mimo hiše, kjer se mu je nekaj mož v strahu naglo umaknilo, ter se je napotil navzdol po ulici, čuječe in oprezno, kakor da vsak trenutek pričakuje strela iz puške nekega skritega sovražnika. Ko se je vračal po glavni vaški ulici, ni bilo nikjer nikogar videti. Šel je spet k Turnerju. Krčmar je bil na svojem mestu, bled in nervozen. Las Vegas si ni več naročil pijače.

»Turner, mislim, če me bo še enkrat zaneslo sem notri, vam bom pognal kroglo v trebuh«, je rekel in šel spet ven.

Bil je sam gospodar nad lokali in stojnicami, nad ulico, nad vso vasjo; obšel je svoj odsek kakor straža, ki pričakuje napada Indijancev.

Proti poldnevu si je nek moški upal na cesto in je ogovoril cowboyja.

»Las Vegas, ti moram povedati, — vsi ti mehiški psi zapuščajo kar v tropah pašnike«, je rekel.

»Kako se imaš, Abe?!« je odvrnil Las Vegas. »Kaj vraga mi pripoveduješ?«

Mož je ponovil svojo novico in Las Vegas je začel strašno kleti.

»Abe — si kaj slišal, kaj počenja Beasley?«

»Da. On je pri svojih ljudeh — gori v farmi. Mislim, da ne bo mogel več dolgo odlašati, da prijezdi doli v vas.«

Iz naših krajev

CELJE

S. Plankar po 20 letih zaupnikovanja stopa v pokoj

Delavstvo Cinkarne izreka Tebi, dragi s. Plankar, ob 20 letnici Tvojega zaupnikovanja, odkar stojiš na čelu starešinstva obratnih zaupnikov najiskrenejše čestitke, obenem pa se poslavlja od Tebe, ki stopaš v zasluženi pokoj. Te besede ob slovesu prihajajo iz src trpinov, za katere si se neumorno in možato žrtvoval skozi dva decenija. Za svojo osebo si bil in ostal skromen, odločen pa, kadar je bilo treba braniti koristi celote, kadar je bilo treba priboriti delavstvu socijalnih pravic in poboljšanje življenjskega položaja. Vedno si nam bil vzgled, vedno si oral in sejal in nisi klonil v urah težkih preizkušenj. Tvoje delo je rodilo vidne sadove, katerih smo bili deležni mi, Tvoji sodelavci in naše družine.

Sedaj pa se poslavljaš od nas, greš iz naše sredine, s. Martin. Kako velika vrzel bo zevala za Teboj v naših vrstah. Toda iz nas si ustvaril zavedne delavce, ki bomo skušali po Tvojih stopinjah, po Tvojih vzgledih nadaljevati delo za lepšo in bolišo bodočnost delavskega razreda v znamenju zmage socializma.

Tebi, s. Plankar, pa želimo prijeten življenjski večer in ostani nam ohranjen do skrajnih mej življenja.

Zaupniki in delavstvo Cinkarne.

LEŠE

Najbednejše življenje živimo pač mi rudarski upokojenci, predvsem staroupokojenci. O naših mizernih pokojninah, ki sploh niso pokojnine, ampak miloščina, se je že toliko pisalo, da vsa javnost ve za našo bedo. [illegible] Pomaga predvsem z valorizacijo nekdanjih rezerv bratovskih skladnic, ki jih je požrla svetovna vojna, ne po naši krivdi in proti naši volji. Čujemo, da se je v južnih krajih izplačala ljudem odškodnina za po vojni povzročeno škodo. Kaj pa bratovskim skladnicam, ali te niso morda utrpele škode vsled vojne? Kakor je vojna uničila eksistenco posestnika, tako je uničila tudi na stotine eksistenc vpokojencev, ker jim je požrla z žuljavimi rokami skupaj znošeno zlato. Toda posestniki, ki jim je vojna uničila domove, so dobili odškodnino, dasi jim je ostalo zemljišče, nam upokojencem pa ni ostalo ničesar drugega, kot revščina. Pa tudi novi upokojenci niso dosti na boljšem. V juliju t. l. smo upokojenci z Leš, iz Guštanja in Mežice napravili skupno vlogo na merodajna mesta. Odgovora še ni. — Kaj pa naj počnemo sedaj, ko je kruh vsak dan dražji in z njim vred vse, kar mora imeti človek za pod zobe? — [illegible]

TRŽIČ

Med upokojenci in upokojenci je treba razločevati! Pred nekaj tedni je »Delavska Politika« priobčila neko resolucijo, v kateri se zahteva, da morajo upokojenci iz služb. Tisti, ki so sklenili tako resolucijo, se ne zavedajo, da je med upokojenci in upokojenci velika razlika. V naši tovarni imamo med 1200 delavci 5 staroupokojencev, ki imajo po din 400, največ pa din 700 pokojnine. Tem upokojencem gotovo ni prijetno, da se morajo na stare dni brigati za zaslužek, toda naj pove eden, kako naj človek živi s tem denarjem, zlasti, ako mora skrbeti res sam za se in nima nobenih družinskih članov, ki bi zanj skrbeli, kot je to v rodbinah, kjer sta oče in sin dobro plačana uradnika, potem pa še po dve hčeri v službi in vsi žive v skupnem gospodinstvu. Ločiti je treba med upokojenci z visokih položajev in z ministrsko penzijo ter ostalimi. Torej vidite, sila kola lomi in tira upokojence na delo, ki je pa itak plačano tako kot se upokojence pač plačuje. Tudi ako tistih par upokojencev, kolikor jih je dandanes zaposlenih, vržejo na cesto, ne bo problem zaposlitve brezposelnih rešen. [illegible]

JESENICE

Zanimivo. V Chicagu izhaja mesečnik »Mladinski list«, ki ga izdaja tam v slovenskem in angleškem jeziku za svojo mladino največja slovenska izseljeniška organizacija »Slovenska Narodna Podporna Jednota«. Te dni, t. j. v četrtek, dne 29. avgusta sta dospeli na Jesenice številki za julij in avgust, dočim je v soboto, dne 31. avgusta prišla številka za junij. V današnjih časih je pač zanimivo, da nas je dosegla že avgustova številka. Z ovitkov pa ni razvidno drugo, kakor samo to, da je bil list oddan v Chicagu. Kako je prišel (preko Japonske in SSSR), (ali preko Portugalske in Španije), pa ni mogoče ugotoviti.

Zahvala. Podpisani Demšar Janez, tov. del. v pok., Plavž št. 17, se s tem zahvaljujem »Delavskemu podpornemu društvu« na Jesenicah za izplačano mi odpravnino ob vpokojitvi. Izplačani znesek mi je bil zdaj v veliko podporo. Vsem delavcem priporočam članstvo v tem društvu. — Jesenice, dne 4. septembra 1940. — **Demšar Janez.**

Koliko je zaslužil solastnik velike avtomobilske tovarne? V Ameriki je umrl solastnik tovarne avtomobilov Chrysler, ki je imel mesečno plačo 17.000 dolarjev in 40.000 dolarjev letnega pavšala za izredne izdatke. — Kakšne plače bi šele imeli taki gospodje, ako bi bil avtomobilizem po vsem svetu tako razvit, kot je v Ameriki?

„Delavska Politika" ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnai naročnino takoj!

MARIBOR

Seja občinskega sveta bo v petek, dne 13. septembra ob 6. uri zvečer v sejni dvorani mestnega magistrata. Na dnevnem redu so prošnje za sprejem v občinsko zvezo oz. zagotovilo sprejema. — Več prošenj mestnih uradnikov in uradnic za napredovanje in priznanje vdovnine. — Poročilo o letovanju otrok. — Prošnje za podelitev ubožne podpore in sprejem v oskrbnišnico. — Prošnja katoliškega »Vajeniškega doma« za odpis najemnine v prostorih »Delavskega azila«. — Predlog za ustanovitev dnevnega zavetišča za siromašne otroke pomožne šole. — Kanalizacija Medvedove ulice. — Regulacija Kacijanarjeve ulice. — Prodaja dela Motherjeve ulice tvornici »Zlatorog«. — Prodaja parcel mestne občine. — Ustanovitev sklada za protiletalsko obrambo. — Prošnja gostilničarske obrtno - nadaljevalne šole za podporo za tečaj za strojepisje. — Prošnja Kasaškega društva za podporo, sirotišča šolskih sester v Melju za odpis porabe vode v znesku din 874 in »Aero kluba« v isti zadevi. — Predlog za regulacijo trga Svobode in nakup prostora za novo tržnico. — Nadalje več prošenj za premestitev oz. izvrševanje obrta avtoizvozčka, gostilniške obrti itd.

Gospodinje tožijo, da je sadje za vkuhavanje drago. Brusnice stanejo po din 11 za kg, dočim so prejšnja leta bile po din 4. Zakaj je ta gozdni sad tako zelo poskočil v ceni je težko reči, toda za toliko, kot brusnice, se ni podražila prav nobena življenjska potrebščina. Res je, da brusnice nabirajo revni ljudje, res je pa tudi, da jih revni ljudje vkuhavajo, kolikor jim pač dopuščajo sredstva. — Češplje stanejo letos din 8 do 10 za kg. Iz češpelj so v revnih družinah včasih kuhali pekmez, za katerega ni potreba sladkorja, ker ga imajo češplje, ako so lepo dozorele, same v izobilju. Pekmez pa je posebno važno hranivo za otroke v delavskih družinah, kjer manjka mesa in masti. Kos kruha, ki ga namažeš s pekmezom, zadostuje otroku za ves dopoldan, zvečer pa je kruh s pekmezom poleg skodelice kave večerja za številno delavsko družino. Letos bo pekmez drag, kajti za en dinar dobiš komaj štiri češplje.

Za koliko se je podražilo meso? Iz vrst sodružic smo prejeli: Dne 7. septembra je objavilo mestno tržno nadzorstvo cene mesu. V tem seznamu stoji, da stane goveje meso din 14 za kg. Sedaj pa je izšla banova uredba, ki določa najvišjo ceno govejemu mesu na din 13 za najslabše meso drugovrstne živine in din 18 za najboljše meso prvovrstne živine. Za pljučno pečenko smejo mesarji zahtevati celo din 26, za stegno din 24 in bržolico din 22 za kg. [illegible]

Narodnega kruha prvi dan ni bilo dobiti zjutraj, ampak šele proti večeru. Sedaj je stvar v redu in jemo en dan star kruh, kar je po mnenju zdravnikov bolje za želodec, po mnenju gospodarstvenikov pa tak kruh več izda, ljudje ga ne jedo s tako slastjo in tudi manj, pa bomo zato prihraniti na pšenici in moki. [illegible]

Žemlje so bile prevelike. V ponedeljek, dne 8. t. m. so se pojavile v našem mestu prve žemlje po en dinar. Te žemlje ko bile še velike — vsaj tiste, ki jih je dobil pod zobe naš poročevalec — naslednji dan je namreč z žalostjo ugotovil, da so se zmanjšale [illegible]

Za dve leti imajo svilene preje na zalogi tvornice svile. Ako ne pride kaj drugega vmes, se bo obratovanje v teh tovarnah nemoteno vršilo naprej.

Popravite pločnik pred policijo! Menda v vsem mestu ni tako razkopanega pločnika, kot je pred policijo, t. j. pred poslopjem, ki je občinska last. Pločnik je iz kamna, ki se je z leti obrabil, odkrušil, razpokal, tako da se ob dežju naberejo na tem pločniku cele luže. [illegible]

Vajenci v tukajšnji delavnici d. ž. bi morali biti oproščeni že 1. t. m. Ker se je oprostitev zavlekla, so upravičeno nejevoljni, da bodo oproščeni šele 22. t. m. S tem so seveda tudi materijelno oškodovani, ker za ta čas ne bodo dobili prejemkov, ki bi jim sicer pripadali.

Vsled velikega navala porodnic je tako septični kakor tudi aseptični odsek tukajšnjega porodniško - ginekološkega oddelka prenapolnjen, tako da ni mogoče niti redno vzdrževanje snage in drugih preventivnih ukrepov. — Vsled tega je za dobo 10 dni ukinjen sprejem bolnic na ta oddelek ter se sprejemajo samo patološki ali pa zdravniške nege neobhodno potrebni slučaji. Vsi lažji slučaji in pa slučaji, ki zdravniško niso nujno indicirani, se bodo odklonili. Na to se občinstvo opozarja, da ne bodo porodnice brezuspešno iskale pomoč na tukajšnjem porodniško-ginekološkem oddelku.

Za Bratušovo razstavo karikatur v mali Sokolski dvorani vlada precejšnje zanimanje in je dosedanji obisk precej velik.

V Študijski knjižnici se z 11. septembrom uvedejo zopet deljene ure. Knjige se bodo izposojale vsak delavnik od poli 4. do poli 7. ure, ob sobotah od poli 4. do poli 6. ure. V istem času bo odprta tudi čitalnica.

Glasbeno društvo žel. delavcev in uslužbencev v Mariboru priredi v nedeljo, dne 15. septembra t. l. s pričetkom ob 14. uri na vrtu gostilne **Šunko v Radvanju velik vrtni koncert** kot zaključno proslavo 15-letnice obstoja društva. Igra kompletna društvena godba pod osebnim vodstvom kapelnika g. M. Schönherrja. Med izvajanjem godbe razna zabava kakor: nagradno streljanje, šaljiva pošta, ples itd. Za obilen obisk se priporoča — odbor.

Kolo »Harason« z ev. štev. 188.583 je bilo ukradeno krojaškemu pomočniku Stanku Blokarju in sicer na vogalu Radvanjske in Frankopanove ulice. — Izpred sodišča na je bilo železničarju Vinku Horvatu ukradeno kolo znamke »Rixe«, ev. št. 196.113.

Po nepotrebnem šikanira delavke nek [illegible] tekstilni mojster v neki tukajšnji tekstilni tovarni. Značilno je, da se najrajši znaša nad starejšimi delavkami, ki so že po 5 in več let zaposlene v tovarni in so doslej veljale kot dobre delavke. Čim stroj začne trgati niti, bi ga ta mojster moral popraviti, da bi zopet funkcioniral. Često pa se zgodi, da mojster pri popravljanju stroja porablja kladivo in tolče po posameznih delih in posledice so, da je stroj še bolj pokvarjen. Takrat pa zatoži pri obratovodji delavko, da ne zna delati in tako namenoma škoduje pridnim delavkam, ki so sposobne in voljne delati, pač pa so že starejše in jim je težko življenje sključilo hrbet ter zgubalo obraz. Značilno je tudi, da je ta mojster napram mladim delavkam, zlasti če jih je narava obdarila z lepoto, nad vse prijazen in ustrežljiv. Delavke, ki so zaposlene pod vodstvom [illegible] mojstra pri popolnoma enakih strojih in delu se čutijo enakopravne, ker se pač pri delu ne dela razlike med mlado in starejšo delavko. Prizadete delavke opozarjajo tega [illegible] mojstra, da preneha z zapostavljanjem in nepotrebnim šikaniranjem, ker bodo sicer morale seči po samoobrambi oz. prijaviti zadevo pristojnim oblastim.

Dr. Alfonz Wankmüller umrl. V Kamnici pri Mariboru je v torek, dne 10. t. m. zadet od kapi umrl mestni in OUZD zdravnik dr. Alfonz Wankmüller, star 46 let. Pokojnik je bil ne samo zdravnik, ampak tudi velik človekoljub. Pri izvajanju svoje zdravniške prakse se je zavedal, da bolnik ne rabi samo zdravil, ampak tudi bodrilnih besed in prijaznega nasmeška. Lahko rečemo, da je bil v resnici socijalen zdravnik, ki ga bodo zlasti zavarovanci pri OUZD in mestni ubožci težko pogrešali. V privatnem življenju je bil družaben in dovtipen. Kot mestni zdravnik je imel večkrat opravka na pokopališču na Pobrežju in ob takih prilikah je, svest si nepopolnosti zdravniške vede, ki pač ne more odvrniti smrti, kadar pride, kaj rad govoril svojim znancem, kazoč na gomile: »Tu počivajo moja dela!« — Sedaj bo tudi sam ležal med njimi, med katerimi jih je toliko, ki jim je bil v življenju zdravnik in tolažnik. — Zapušča ženo in 4 nedorasle otroke. Pogreb se bo vršil v četrtek, dne 12. t. m. ob 17. uri na pobrežkem pokopališču.

Umrl je dne 10. septembra t. l. v Grazu 72-letni stavbenik Rudolf Kiffmann. Pokojnik je odšel v Graz na očesno operacijo in po uspeli operaciji dobil pljučnico, kateri je podlegel. — Truplo pokojnika so pripeljali v Maribor, dne 11. t. m. in bo pogreb na pokopališču na Pobrežju dne 12. septembra ob pol 5. uri. Pokojnik je bil znana osebnost v našem mestu. — Žalujočim naše sožalje!

Iz drvečega vlaka je padel na progi med železniško postajo Lipoglav in Poljčane 58 letni uradnik obmejne policije v Mariboru, Milan Bogosavec. Kakor običajno, je spremljal popoldanski brzovlak, kjer je vršil revizijo potnih listov in se je zvečer vračal z osebnim vlakom proti Mariboru. V kupeju je zadremal in v polsnu odšel na hodnik, kjer je najbrž pomotoma odprl vrata in padel z drvečega vlaka ter si razbil lobanjo. Truplo pokojnega policijskega uradnika so prepeljali v Maribor.

Prostovoljno si je vzel življenje 70 letni železniški upokojenec Josip Drofenik preteklo nedeljo, dne 8. septembra. Moža je življenje hudo potrlo. Kdor ga je imel priliko videti zadnja leta ve kaj je trpel. [illegible] Mož je po ves dan stal v sobi in srepo strmel pred se v steno. Med tem je dozorel v njemu sklep, da je zgrabil za rešilno vrv.

Predstojništvo mestne policije v Mariboru poziva vse lastnike orožnih listov, da poravnajo v teku meseca septembra t. l. banovinsko takso na orožne liste in sicer za vsaki kos orožja din 25, ker bodo sicer strogo kaznovani. Taksa se poravna v sobi štev. 13 navedenega predstojništva.

V ogledalu

Kako tolčejo sami sebi po zobeh. »Slovenec« je prinesel članek o propadu Francije v vojni z Angleži, ko se je na strani Francozov vojskovala znana devica Orleanska. Tako-le piše: »Ko so Angleži prišli že pred Orleans, se je dvor zabaval, kakor da se ni zgodilo nič posebnega. Višji sloji so živeli tako razuzdano, da je človeka sram, če lista po zgodovini tistih časov. Stiska naroda je bila tako velika, kot je danes.« Ako bi bil »Slovenec« izhajal v tistih časih, bi bil najbrž tudi napisal, da je bilo propada Francije krivo ljudstvo. Zgodovina pa je pravična, zato vemo, da bo čez 100 let prav gotovo zapisala o sedanjem porazu Francije, da ga je povzročilo 200 družin, o katerih krivdi »Slovenec« tako vztrajno molči, zato pa s tem večio vnemo dolži ljudsko fronto, socialiste, učitelje in »nebrzdano« ljudstvo, ki je z vso pravico terjalo za se nekaj tistega udobja in veselja, v katerem je živelo na njegov račun 200 družin.

Židovski oglasi. »Slovenec« strupeno napada žide, prav nič si pa ne pomišlja, ako gre za priobčevanje oglasov židovskih tvrdk. Njegovi nabiralci oglasov naravnost oblegajo židovske tvrdke, kadar se »Slovenčeva« uprava odloči, da je treba izdati kakšno slavnostno številko. Po drugod so vsaj v toliko dosledni, da žide napadajo, obenem pa odklanjajo tudi njihove inserate, četudi bi jih židje sami ponujali. Pri »Slovencu« je to obratno, zato pa tem bolj značilno. Denar ne smrdi!

S črno kredo pišejo sedaj v nemških šolah na steklene in belo pobarvane table. Baje je pisanje s črno kredo bolje za oko.

Iz Češke

Najvišje cene za zelenjavo so bile uradoma določene na novo za mesec september v mestih Praga, Plzenj, Brno, Olomouc in Moravska Ostrava. Najvišje cene so določene za solato (70 h), kumarice, redkev, špinačo, fižol vseh vrst nizek, žolti, z vlakni in brez vlaken, za grah, čebulo, česen, paradižnik, peteršilj, korenje, zelje vseh vrst, repo, gobe, jabolka (1 kg namiznih 5.40 kron, slabše vrste 3.20 kron), enako hruške, slive (1 kg 4.90), ringlo, jagode (1 kg 15 kron), maline (1 kg 9.10 kron).

50.000 novih napisov. Obrtniki za izdelovanje napisov imajo v Pragi še vedno ogromno dela. Vsi napisi morajo biti spremenjeni v nemško-češke in so morali vsled tega izgotoviti samo uličnih tablic okrog 5000, v obrti in trgovini pa okrog 50.000, ker je približno toliko v Veliki Pragi raznih obrti, trgovin, pisarn in drugih podjetij.

Zopet dodelitev kave. Uradni razglas ministrstva poljedelstva javlja, da bodo dobili konsumenti, če so pravočasno predložili predpisane odrezke živilskih kart za 2 tedna, od 16. do 29. septembra t. l., namesto 160 gramov kavinih surogatov, 40 gramov pražene kave.

Češka igralka v Jugoslaviji. »Narodni Prace« javlja, da bo priredila gdč. Milena Navratilova, priljubljena subretka »Mestnega gledališča« v Kladnem, v kratkem umetniško turnejo po Jugoslaviji, kamor je bila povabljena od jugoslovanskega kulturnega sveta. Listi prinašajo tudi sliko Navratilove, ki je lepotica.

Iz Slovaške

Slovaške slavnosti osvobojenja. Na obletnico začetka vojne proti Poljski so se vršile v severnih krajih Slovaške, ki jih je dobila od Poljske, velike slavnosti na spomin osvobojenja. Udeležil se jih je tudi notranji minister Šaino Mach, ki je izrazil hvaležnost slovaškega naroda Adolfu Hitlerju, kateri je pomagal, da so bili ti kraji odrešeni izpod poljskega jarma in vrnjeni Slovaški. (ČTK).

Slovaki izdelujejo svoj film. Velika razlika med češko in slovaško kulturo je zlasti tudi na poju filmske proizvodnje. Medtem ko so izdelali Čehi že celo vrsto svojih filmov, s katerimi so dosegli tudi pri narodni tekmi filmov v Benetkah svetovno priznanje, javljajo iz Bratislave, da tam šele sedaj pripravlja slovaška filmska družba »Nastup« prvi daljši film. Časopisi povdarjajo, da bo moral biti ta film po svoji vsebini naroden in ljudski.

NAJNOVEJŠE VESTI

Tekstilna industrija preskrbljena z bombažem

AA poroča, da nam bo Italija dobavila 3 milijone kg bombaža in Turčija enako količino. S tem je obratovanje tekstilne industrije zagotovljeno do konca t. l. Bombaž bo seveda šele prispel.

Vsa mesta pri pošti so zasedena in ni treba vlagati prošenj.

Napadi na London so bili dne 10. in ponoči na 11. september še vedno hudi, pa ne tako obsežni kot prejšnje dni. Zadetih je bilo zopet mnogo privatnih hiš in ena porodnišnica, ki pa je bila izpraznjena. Nemška letala so metala bombe tudi nad severno Anglijo in Wallesom, toda brez večjega učinka. Angleži pravijo, da so napadi Nemcev poskus omajati moralo angleškega naroda pred poskušenim vpadom. Nek švedski novinar izjavlja, da more London prenašati še večje napade, kot so bili dosedanji. Vznemirjenja v mestu ni. (Reuter).

Triurni angleški letalski napad na kolodvor v Potsdamu. V noči na 11. septembra so angleška letala bombardirala Berlin in tri ure metala bombe na osebni in tovorni kolodvor v Potsdamu, kjer so povzročila silno razdejanje in požare. (Reuter).

Zažigalno tvarino v obliki listja trosijo sedaj angleška letala nad Nemčijo. To »listje« se samo vžge. Z njim so povzročili požare v Schwarzwaldu in Harzu, kjer so skrite nemške zaloge streliva, pa tudi drug vojni materijal in letala. Tudi Nemci so metali slične zažigalne snovi nad Anglijo. »Listje« je nevarno, kot vsaka zažigalna snov, ni pa strupeno.

Italijani poročajo iz Afrike, da so njihova letala dne 10. t. m. bombardirala Sollum v Egiptu in tam zbrane angleške motorizirane odrede. 2 angleški in 2 italijanski letali sta bili uničeni. Angleži so bombardirali luko Tobruk v Libiji. Škoda na raznih objektih je znatna. 12 ljudi je mrtvih. 1 angleško letalo je sestreljeno.

Bivši kralj Carol II se bo odpeljal iz Švice v Lizbono, kjer se bo naselil s svojim spremstvom. Zavezal se je, da se ne bo vmešaval v politiko.

Bolgarski poslanik se je zahvalil Molotovu za moralno pomoč Moskve pri ureditvi vprašanj z Romunijo. — Dobrudža bo zasedena počenši od 20. septembra dalje v 4 dneh vsak dan po en pas v širini 15 km in dolžini 200 km. Romunska vojska bo odšla 24 ur poprej.

Mladinsko organizacijo je šel študirat bolgarski prosvetni minister Tabalov v Nemčijo in potem pojde še v Italijo.

Švedska pred volitvami. Na Švedskem bodo prihodnjo nedeljo volitve v parlament. Ministrski predsednik socialni demokrat Hanson je govoril dne 8. t. m. na nekem shodu in rekel, da bo Švedska še ostala nevtralna. Pripravljena pa je na vse in je vlada znova določila 532 milijonov švedskih kron za obrambo.

Volitve na Finskem bodo šele l. 1942, ker bo šele do tedaj zaključeno preseljevanje prebivalcev.

Čete Siama se zbirajo na meji francoske Indokine, da bi v slučaju japonskega vdora v Indokino zaščitile svoje državljane v Indokini.

Vojna v Afriki

Poročila z afriških bojišč govore samo o letalskih napadih na razna oporišča.

Siloviti letalski napadi trajajo kar naprej

Vsak dan bombe na London — bombe na Berlin.

Letalski napadi Nemcev na Anglijo in Angležev na Nemčijo trajajo še kar naprej. Nemška letala se pojavljajo nad južno in srednjo Anglijo v manjših rojih, vendar je dnevno v akciji vsaj po 300 do 500 letal. V juniju, ko so Nemci pričeli svojo letalsko ofenzivo na Anglijo, so imeli navado napadati z letali v masah. Po 100 in več letal se je naenkrat zagnalo proti enemu samemu cilju. Izkušnje pa so pokazale, da taki podvigi letal niso rodili zaželjenega uspeha. — Obramba je imela preveč lahko delo in vrhu tega je bil otežkočen tudi umik, letala se namreč niso mogla dovolj urno kretati, ker so ovirala drug drugo. Napadi, pri katerih sodelujejo samo posamezna letala, imajo mnogo večji uspeh in obramba je otežkočena.

Nemci napadajo vse večje industrijske kraje v južni in srednji Angliji. Zlasti pa so si vzeli za cilj London. London branijo Angleži s posebno balonsko zaporo. Kljub temu Nemci večkrat prelete te zapore in potem mečejo bombe na mesto. Taki napadi se ponavljajo dnevno po petkrat do sedemkrat. Namen napadov je demoralizirati prebivalstvo, potem pa tudi desorganizirati proizvodnjo, kajti delo v tovarnah vselej zastane, kadar dajo sirene znak, da se bližajo sovražna letala.

Angleži vračajo milo za drago. Nemčija doslej še v nobeni vojni ni trpela. Nemško ozemlje je bilo vedno izven območja vojnih operacij, tudi v svetovni vojni. Šele sedanja vojna je prinesla novost, da je tudi nemško zaledje postalo vojno območje. Angleška letala se sedaj stalno pojavljajo nad Berlinom in mečejo bombe enako, kot jih Nemci na London. Napadi na Berlin pa se vrše seveda ponoči in se Angleži poslužujejo raket, ki razsvetle okolico, nakar mečejo bombe na dotične objekte.

Na jugu Nemčije so sedaj dospela angleška letala že do Monakovega in Regensburga ob Donavi, kjer so bombardirala petrolejske tanke. Napovedujejo pa, da bodo ti poleti ponoči še daljši, čim daljše bodo noči.

Čez dan si nasprotnika merita svoje sile predvsem nad Kanalom in nad angleško ter francosko obalo. Včasih stopijo na obrežju kanala v akcijo tudi topovi.

Poročila obeh taborov govore tudi o izgubah. Vendar pa se te številke nikdar ne vjemajo. [illegible]

Skupna obramba Zedinjenih držav in Anglije

Pomen pogodbe med obema državama

Dogovor med Zedinjenimi državami in Kanado se smatra kot največji dogodek zadnjega tedna in kaže, da so Amerikanci prešli iz faze izražanja simpatij v fazo aktivnega pomaganja Angležem. Da je prišlo do tega, je vzrok v okupaciji Belgije, Nizozemske, Danske in Norveške ter poraz Francije, zaradi česar so izgubili Angleži velika pomorska oporišča in pa del brodovja, ki je bil določen za vojno proti podmornicam. Amerikanci so uvideli, da so Zedinjene države varne samo tedaj, ako je na razpolago močna angleška mornarica. Dokler bo ta nedotaknjena, ne more biti Amerika napadena preko Atlantskega oceana. Sedaj se Anglija sama bori tudi za njihovo varnost. Zato sta se obe nasprotni si skupini v Zedinjenih državah, od katerih ena je bila za pomoč Angliji, druga pa samo za lastno obrambo, združili in je pomoč Angliji dobila vidnega izraza v odstopitvi 50 rušilcev.

Zedinjene države so dobile oporišča na angleških otokih, ki so jim potrebna za obrambo varnosti Panamskega kanala, ki je življenjskega pomena za Zedinjene države. Zedinjene države varujejo s tem tudi angleške interese na angleški posesti v ameriških vodah, Anglija pa ameriške s tem, da je v boju z Nemčijo.

TO IN ONO

Novinar zunanji minister v dr. Beneševi vladi. Minulo soboto je govoril v češki uri londonskega radia zunanji minister češkoslovaške vlade v Londonu dr. Hubert Ripka, bivši zunanjepolitični redakter znanega češkega dnevnika »Lidove Noviny« v Pragi. Po zlomu ČSR Republike je odšel dr. Ripka z dr. Benešem v Pariz in je do poraza Francije deloval v tamkajšnjem »Češkem odboru«, odkoder je s češkimi legijami prispel na Angleško in tam stopil v dr. Beneševo vlado. Dr. Ripka je govoril v radiu o položaju Čehov in Slovakov.

Angleški izvoz tekstilij. Po pravkar objavljeni statistiki Zveze angleških veletrgovcev je Velika Britanija v juliju 1940 izvozila več tekstilnega blaga kakor v istem mesecu lanskega leta.

Nemški časopisi v inozemstvu. Zadnji čas javljajo, da so začeli v celi vrsti tujih držav izhajati novi nemški dnevniki, tako na Poljskem, Norveškem, Holandskem, v Belgiji in pravkar v Carigradu »Türkische Post«. Ta dnevnik je izhajal 15 let, pa je bil pred par tedni ustavljen, a sedaj glasom nemških vesti zopet izhaja.

Po en sam sportni klub v krajih do 50.000 prebivalcev namerava dovoliti francoska vlada. Druga njena skrb pa bo ta, da se ne bo več dogajalo, da bi kakšen 18 letni nogometaš, ki zna dobro zabijati gole, več pomenil za javnost, kot pa kakšen pomemben duševni delavec.

Pomanjkanje bencina na Finskem. Kot poroča finsko časopisje, obratuje na Finskem radi pomanjkanja bencina le 50 odstotkov avtobusov, ki so bili nekoč v prometu.

Razpust avstralskega parlamenta. Generalni guverner Avstralije je razpustil parlament. — Nove volitve so razpisane na dan 21. septembra.

Gospa KAROLINA KIFFMANN naznanja globoko užaloščena v lastnem imenu, kakor tudi v imenu svojih otrok in vseh rodbinskih članov, da je njen ljubljeni soprog, gospod

Rudolf Kiffmann star.

mestni stavbenik

po kratkem težkem trpljenju, nepričakovano priminul v Grazu v 72. letu starosti v pondeljek, dne 9. septembra ob 1/4 na 12 uri ponoči.

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, dne 12. septembra ob pol 17. uri iz kapele mestnega pokopališča na Pobrežju k rodbinski grobnici.

Maribor, dne 10. septembra 1940.

Volitve skupščinarjev v železničarski bolniški fond

se bodo vršile dne 16. septembra t. l. Akcijski odbor za volitev skupščine bolniškega fonda je postavil kandidatno listo, katere nosilec je inž. Gorše Franc, ki je še tudi pri zadnjih volitvah bil nosilec kandidatne liste raznih skupin in železničarskih organizacij. Ti skupščinarji so zadnja leta vodili upravo te važne železničarske ustanove.

Kakor navaja proglas, ki ga je izdal akcijski odbor, ni sicer še izpopolnjen program, ki so si ga postavili pred tremi leti, vendar pa mora vsak objektiven železničar priznati, da se je v tem času več storilo za to ustanovo, kakor kdajkoli poprej. Gradbena dela za zdravilišče Golnik se bližajo koncu, izglasovana je bila decentralizacija uprave bolniškega fonda, podana je sedaj možnost, da se morejo delavci zdraviti tudi po preteku 26 tednov itd. Novi skupščinarji, ki bodo izvoljeni na tej listi, se bodo v bodoče borili za finančno samostojnost te ustanove, za uvedbo proporčnih volitev, vsem članom bolniškega fonda, torej tudi vpokojencem, naj se podeli aktivna in pasivna volilna pravica. Rešiti se morajo pereča vprašanja glede zobozdravljenja, zdravljenja preko 26 tednov za delavce, povišanje podpor za dečjo opremo itd.

Akcijski odbor poziva vse železničarje, ki želijo, da bi ta ustanova čim lepše uspevala in nudila čim več ugodnosti svojim članom, da glasujejo za listo, katere **nosilec je inž. Gorše Franc.** Kandidatne liste dobijo člani pri zaupnikih. Vsak upravičen član bolniškega fonda dobi volilno kuverto v svoji službeni edinici in mora voliti osebno. Člani, ki so na dan volitev izven svoje domicilne edinice, volijo v krajih, kjer se nahajajo, s pooblastilom.

Večanje Sovjetske zveze

V začetku letošnjega avgusta izvršena priključitev treh baltskih držav: Litve, Letonske in Estonske, ter dosedanjih romunskih pokrajiin Besarabije in Severne Bukovine, predstavlja tretjo etapo sovjetskega teritorialnega povečanja v tej vojni. Prvi etapi sta bili, kot znano, priključitev Vzhodne Poljske v začetku novembra 1939 in izročitev dela Finske po moskovskem mirovnem sklepu z dne 12. marca 1940. Skupno se je ozemlje Zveze socialističnih sovjetskih republik povečalo za 457.000 kv. kilometrov površine in za okrog 21 milijonov prebivalcev. Danes ima Sovjetska zveza okrog 192 milijonov prebivalcev in meri 21 milijonov 633 tisoč kv. kilometrov površine.

Zveza socialističnih sovjetskih republik šteje danes 16 zveznih republik, ki so: Rusija, Ukrajina, Bela Rusija, Aserbejdžan, Armenija, Georgija, Turkmenistan, Uzbekistan, Tadžikistan, Kazahstan, Kirgizija, Karelsko-Finska, Moldava, Litva, Letonska in Estonska.

Od leta 1939 se je Sovjetska zveza tako-le povečala:

ozemlje	površina v km²	prebivalstvo
del Poljske	194.600	11,508.000
del Finske	41.000	2.000
del Romunije	48.900	3,650.000
Litva	59.500	2,879.000
Letonska	65.800	1,995.000
Estonska	47.500	1,126.000

KULTURA

Nova usmeritev naših gledališč se pripravlja. O tem je napisal »Jutrov« kulturni referent tole: »Če že usmerja gledališče Umetniški svet (pri prosvetnem ministrstvu, op. naša), ali je potrebna še posebna usmeritvena instanca v obliki repertoarnega odbora (kateremu bodo morala vsa gledališča, ki dobivajo podporo iz državne blagajne, predložiti pred pričetkom sezone svoje programe v pregled in odobritev, op. naša)? Že doslej je bila prevelika birokratizacija gledališke dejalnosti najbolj senčna stran dosedanjega sistema.« — [illegible]

Delavski pravni svetovalec

Pridobivanje domovinske pravice (Celje)

Vprašanje: Stanujem že 5 let na področju mestne občine Celje. Ali imam pravico zahtevati sprejem v to občino?

Odgovor: Po zakonu o mestnih občinah je potrebno za sprejem v občino, da uživate častne pravice, t. j. da niste bili obsojeni na izgubo častnih pravic, dalje da ne teče zoper Vas kazensko postopanje za dejanja, ki imajo za posledico izgubo častnih pravic in da lahko vzdržujete sebe in svojo rodbino. O sprejemu odloča mestni svet, ki sprejema ne sme odkloniti, če so izpolnjeni navedeni pogoji in če bivate v tej občini stalno najmanj 5 let. Če biva kdo stalno najmanj 10 let v taki občini in sta podani prvi dve predpostavki, t. j. da uživa častne pravice, niti ni pod obtožbo za dejanje, ki ima za posledico zgubo častnih pravic, pridobi po zakonu članstvo te občine in ga izgubi v občini, v kateri ga je doslej užival. To članstvo pridobi avtomatično in sicer ne glede na to, ali more vzdrževati sebe in svojo rodbino, obdrži ga le v primeru, da izjavi, da hoče ostati član prejšnje občine in če izkaže, da dotična občina na to pristaja. Ako torej izpolnjujete navedene pogoje, vložite prošnjo na občinski svet, ki bo o tem odločal. Ako bi Vam mestni svet neupravičeno odklonil zahtevano domovinstvo, se boste morali pritožiti na bansko upravo v Ljubljani.

Surovo dejanje (Sevnica)

Vprašanje: Na cesti me je nekdo 2 krat sunil, da sem padel po kamenju in me udaril na tilnik, in sicer samo radi tega, ker sem mu rekel, da ne zna voziti, ko se mu je prevrnil voz otave. Bil sem pri orožnikih in so mi rekli, naj ga grem tožit. Kaj naj storim?

Odgovor: Ako ste vsled surovega dejanja voznika dobili kake poškodbe, pojdite takoj k zdravniku in si preskrbite zdravniško spričevalo, napadalca pa prijavite okrajnemu sodišču in zahtevajte, da se radi svojega dejanja kaznuje. Ako pa niste trpeli nikakih poškodb, in sicer ne le zaradi srečnega naključja, vložite proti napadalcu tožbo radi razžaljenja časti, v kateri navedite priče, ki so videle njegovo ravnanje.

VABILO na

REDNI LETNI OBČNI ZBOR

Planinske in izletniške zadruge »Prijatelj Prirode«, r. z. z o. z. v Mariboru

ki se bo vršil v **četrtek, dne 19. septembra t. l.** ob pol 20. uri v dvorani na Ruški cesti štev. 7.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika lanskega občnega zbora; 2. poročilo načelstva in nadzorstva in odobritev računskega zaključka; 3. sprememba pravil; 4. volitev novega upravnega odbora; 5. volitev novega nadzornega odbora; 6. čitanje revizijskega poročila; 7. predlogi in pritožbe; 8. raznoterosti.

Če ob določeni uri ni navzočih dovoljno število članov, se v smislu § 10 zadružnih pravil vrši pol ure kasneje drug občni zbor, ki je sklepčen ne glede na število navzočih članov.

Načelstvo.

ŠE VEDNO KUPITE DOBRO IN PO UGODNIH CENAH

Kopalke, nogavice, pletenine, bluze, jopice, sviterje, žemperje (lastni izdelki). **Volna, preja** za strojna ročna dela. **Kombineže,** modrčke, srajce svilene in flor nogavice itd. **Oblekce,** platno, odeje, predpasnike, rute. **Blago, perilo** za ženske, moške, otroke. **Šivilske potrebščine,** galanterija.

OSET »MARA«, Koroška cesta 26
(Poleg tržnice — Vodnikov trg).

Za šolo: Šolske torbice, nahrbtnike, aktovke, peresnice v veliki izbiri priporoča

Ivan Kravos Maribor Aleksandrova 13

Iščem deklico
k otrokom. Naslov se izve v upravi

MALI OGLASI Naši čitatelji kupujejo najceneje pri naših inserentih!

Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru
Sodna ulica štev. 20
Izvršuje vsa v grafično stroko spadajoča dela najceneje in najhitreje.

FRANC REICHER, MARIBOR
Tržaška cesta 18, se priporoča cenj. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnih cenah. Hitra izdelava.

59 62 66 72 78 84 90
Gotove dečve obleke (Dirndl obleke)
Magdalenska oblačilnica
A. Kumperščak, Maribor *(Palača dr. Sedaj)*
Valvazorjeva — Dvořakova ulica — (smer Frankopanova ul.)
Ženska krila; 49, 59. 72, 85. Ženske bluze: 29, 32, 37, 49 65.

Priporoča se
ŠPECERIJSKA TRGOVINA
Delavski dom r. z. z o. z.
Maribor, Frankopanova ulica 1.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarne v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna d. d v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.